



Dit was de campagne van de gemiste kansen. Wat ontbrak in de verkiezingsdebatten?

Posted on 28 oktober 2025 by Menno Tamminga

Nu is het woord aan ons. De afgelopen weken waren de kandidaten aan het woord. Morgen, woensdag 29 oktober, mogen u en ik stemmen voor een nieuwe Tweede Kamer.

In de verkiezingscampagne ging het over asiel en migratie. Woningbouw. Een beetje stikstof. Aan het slot de gezondheidszorg.

Opvallend weinig kwamen de maatschappelijke manco's aan bod die de afgelopen jaren aan het licht zijn gekomen. Manco's waarin de Tweede Kamer, als medewetgever, de hoofdrol speelt. En in zijn kielzog noodgedwongen de uitvoeringsorganisaties.

Dit was de campagne van de gemiste kansen.

Lost de overheid het op?

De eerste gemiste kans is introspectie van de politici over hun rol en die van de overheid. De impliciete, soms expliciete boodschap aan de burger is: de overheid lost het wel op. De oplossingen komen in de vorm van nieuwe wetgeving en meer geld. Andere instrumenten heeft de overheid niet. Toch zal geen politicus zeggen: stem op mij, want meer belastingen en regels maken Nederland een mooier, leuker, vriendelijker, welvarender land.

Politici doen alsof zij en hun ambtenaren over extra gaven beschikken. Dat zij extra competenties hebben waarmee zij complexe problemen in hun samenhang oplossen. Dat is zelfoverschatting. De overheid is geen alleskunner. Beloften maken schuld en zetten de deur open naar de volgende teleurstelling.

Uitvoeringsorganisaties zijn al overbelast. Het toeslagenstelsel voldoet niet meer. De Belastingdienst is overvraagd. Het UWV rekent duizenden arbeidsongeschiktheidsuitkeringen na die te hoog of te laag zijn. De rode draad? Complexe, op elkaar gestapelde, soms tegenstrijdige regels vanuit Den Haag.

Elk manco in de uitvoering leidt tot een dure hersteloperatie. Tel uit je verlies.

Luiheid

De tweede gemiste kans sluit hierbij aan: meer geld uitgeven is geen duizend-dingen-doekje dat elk probleem wegwast. Meer spenderen is geen bewijs van politiek vakmanschap, maar van luiheid.

Toch is groei van de overheidsuitgaven met name bij de linkse partijen een heilige opdracht. Hoe betalen zij de uitgavengroei? Belast de grote ondernemingen en 'de rijken', simpeler is hun oplossing niet. Over luiheid gesproken.

Wat doorgaans wordt verzwegen is dat bedrijven en de zogenaamde rijken wat te kiezen hebben. Ze kunnen verhuizen, ze kunnen elders investeren. Als ze dat doen is dat een verarming van Nederland.

Struisvogelpolitiek

De derde misser: zwijgen over de wonderbaarlijke vermenigvuldiging van ambtenaren. Het kabinet-Schoof wilde het aantal beleidsambtenaren op Haagse ministeries met 22 procent verminderen, na een groei van 41 procent tussen 2017 en 2024 naar 157.000 banen. Maar over minderen hoor je in de campagne niks, over extra overheidsingrijpen des te meer.

Vierde misser: struisvogelpolitiek in de gezondheidszorg. Na de sociale uitkeringen is gezondheidszorg de grootste collectieve uitgavenpost. Uit het rekenwerk van het Centraal Planbureau blijkt dat de economische groei de komende vier jaar opgeteld hooguit ruim 6 procent is. De zorguitgaven stijgen in deze periode 11 procent of meer.

Slokop

Gevolg is: de zorg slokt een steeds groter deel van de overheidsbegroting op en knelt andere uitgaven (onderwijs, politie) af. De zorg onttrekt talent en menskracht aan commerciële bedrijfstakken.

De trend is onhoudbaar. Beknibbelen op het basispakket, waar het in de campagne nog even over ging, is een (klein) deel van de oplossing. Een hogere eigen bijdrage en hogere eigen betalingen per verrichting zetten zoden aan de dijk. Is dat altijd eerlijk voor mensen met een laag inkomen? Nee.

Defensie

De vijfde misser heeft raakvlakken met de vorige. Wat links heeft met zorg heeft rechts met defensie. Elke euro extra is vanzelfsprekend goed besteed. De politieke partijen wedijveren om de afgesproken verhoging van de defensiebegroting in te passen in de rijksbegroting.

De Rutte-kabinetten hebben onze landsverdediging, een klassieke overheidstaak, ernstig verwaarloosd. Maar wat nu gebeurt is het andere uiterste: het geld is al gereserveerd, maar de besteding moet nog bedacht worden. Dat is de omgekeerde wereld. De volgende minister van Financiën moet de defensiebegroting beoordelen zoals elke andere uitgave: zonder geloofwaardig en uitgewerkt plan blijft de hand op de knip.

De zesde gemiste kans: afrekenen met falende wetgeving. Dat is de afdeling goede bedoelingen, maar desastreuze uitwerking. Voorbeeld? De wet betaalbare huur van toenmalig minister Hugo de Jonge. De wet verlaagde en maximeerde huren in de vrije sector, een segment van de woningmarkt dat in Nederland beangstigend klein is. De maatregel én het opgeschroefde belastingtarief voor particuliere woningverhuurders leiden ertoe dat zij hun (lege) huurwoningen verkopen. Fijn voor kopers, pech voor huurders. De uitwerking van de wet is precies het tegenovergestelde van de bedoeling.

Nog eentje... Nederland wil de arbeidsparticipatie van vrouwen verder verhogen. Onder meer met (vrijwel) gratis kinderopvang. Maar de bedachte oplossing is sluipende collectivisering. De bedrijfstaking wordt een pseudo-staatsbedrijf, waarin rendementen van particuliere kinderdagbedrijven en de salarissen voor bijvoorbeeld hun directeuren in Den Haag worden vastgesteld.

Geef de burger meer ruimte

En als laatste, teruggrijpend op de eerste gemiste kans: laat de burger aan het woord. Geef de burger meer ruimte. Als ondernemer. Als belegger die niet wordt gestraft met fictieve rendementen. Als werknemer die extra uren wil maken (personeelstekort!) en over deze verdiensten juist *mínder*, niet *méér* belasting wil betalen.

Geef ook de burger als belastingbetaler meer ruimte. Laat iedereen bij zijn fiscale aangifte zelf bepalen hoe de overheid een deel van zijn belastinggeld besteedt. Niet nieuw, kost niks. Het dwingt politici vaker te luisteren naar de burger dan eens in de vier jaar in dat stembokje.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!